

Služba Vlade Republike Slovenije za digitalno preobrazbo
Davčna ulica 1
1000 Ljubljana
gp.sdp@gov.si

V Ljubljani, 11. marec 2022

ZADEVA: Pobuda za vključitev odprtokodne programske opreme in storitev med upravičene stroške na javnih razpisih

Spoštovani,

S strani delovne skupine za prosto programje in storitve pri Mreži nevladnih organizacij za vključujočo informacijsko družbo (NVO-VID)¹ se na Službo vlade RS za digitalno preobrazbo obračamo s pobudo, da se v prihodnje javne razpise službe in ministrstev, ki bodo namenjeni financiranju programov in projektov nevladnih organizacij vključi določilo, ki med upravičene stroške upošteva tudi različne oblike nadomestil, povračil in kompenzacij za uporabo odprtokodne programske opreme (t.j. prosto programje, ang: Free and Open Source Software) ter storitev. Konkretno to pomeni, da so med upravičene stroške javnega razpisa poleg stroškov nakupa licenc vključene tudi ostale oblike uporabe prostega programja in storitev, kot so: donacije in prispevki za razvoj, dokumentacijo, prevajanje in tehnično pomoč, ki jih izvajajo fizične in pravne osebe.

Utemeljitev pobude

Dostopna, neodvisna in prilagodljiva programska oprema in storitve so ključnega pomena za vključujočo digitalno preobrazbo. Takšna oprema omogoča vsem uporabnikom kakovostnejše življenje v digitalni družbi ter podpira etično uporabo in razvoj digitalnih rešitev. Odprtokodna programska oprema predstavlja tudi del rešitve za izzive Evropske unije in Slovenije na področju digitalne suverenosti, ki se kaže v odvisnosti od programov in storitev tehnoloških korporacij. V Evropski uniji že obstajajo primeri dobrih praks kot npr. pobuda »Public Money, Public Code«², katere cilj je poraba javnih sredstev za javno (torej odprto) kodo ter s tem zviševanje kakovosti in dostopnosti programov in storitev. Spodbujanje uporabe odprtokodne programske opreme in storitev je še posebej pomembno za nevladne organizacije, ki se soočajo z izzivi financiranja IKT opreme (sredstva za računalniške programe, financiranje IKT, dostopne storitve)³. Obstoječe stanje, v katerem poraba sredstev iz javnih razpisov za odprtokodno programsko opremo in storitve ni upravičen strošek, krepi monopolno vlogo tehnoloških korporacij izven EU in vodi v digitalno odvisnost, katerega simptomatski pojav je t.i. »priklenitve na prodajalca« (ang. vendor lock-in). Gre za porabo javnih sredstev za produkte, od katerih javnost nima praktično nič. Boljšo alternativo predstavlja poraba javnih sredstev za odprtokodno programsko opremo in storitve, ki omogočajo ponovno rabo in (re-)investicije v skupno dobro.

¹ Dostopno prek <https://www.informacijska-druzba.org>.

² Dostopno prek <https://publiccode.eu/>.

³ Zaključki delavnice "Digitalizacija nevladnega sektorja". Dostopno prek <https://www.informacijska-druzba.org/2021/06/15/zakljucki-delavnica-digitalizacija-nevladnega-sektorja/>.

Pričakovano rezultati in koristi

Z uporabo in razvojem odprtokodnih rešitev, se znižajo stroški za programsko opremo in storitve, saj jih ni potrebno ponovno razvijati. Ob tem se spodbuja sodelovanje med različnimi sektorji, javna sredstva pa se racionalno porablja za rešitve, ki so na voljo tudi širši javnosti ter s tem tudi javnemu sektorju. Zvišuje se nivo inovacij, saj ni potrebe po ponovnem iskanju rešitev za rešen problem, in se lažje gradi na že obstoječem. Vključitev uporabe in razvoja odprtokodne programske opreme in storitev kot upravičenih stroškov na javnih razpisih, bi okrepilo NVO sektor na nivoju medsebojnega sodelovanja, pripomoglo k (bolj) ekonomični uporabi javnih sredstev ter spodbudilo uporabo odprtih formatov in odprtih standardov. Poleg koristi za končne uporabnike in nevladne organizacije, bi se vzporedno vzpostavil tudi podporni sektor, ki bi razvijal, popravil, dokumentiral in prevajal odprtokodno programsko opremo in storitve. Dobri vplivi bi se kazali tudi na ravni Slovenije in EU, ker bi se povečala kakovost dostopne programske opreme in storitev ter bi s časoma predstavljala primerno konkurenco korporativnemu pristopu ponujanja sorodnih izdelkov.

Evropska unija je 2021 objavila ekstenzivno študijo o vplivu odprtokodne programske in strojne opreme na tehnološko samostojnost, konkurenčnost in inovativnost EU gospodarstva⁴. Povzetek te študije zelo dobro kvantitativno prikaže donosnost investicij v odprtokodne rešitve – vsak evro vložen v odprto kodo se početveri:

»Na podlagi ocene so podjetja s sedežem v EU leta 2018 vložila približno milijardo evrov v odprto kodno programsko opremo, kar je prineslo pozitivne učinke za evropsko gospodarstvo v višini od 65 do 95 milijard evrov. Študija predvideva, da bi 10-odstotno povečanje sredstev za odprtokodno programsko opremo na letni ravni ustvarilo dodatnih 0,4 % do 0,6 % BDP ter več kot 600 novih IKT zagonskih podjetij v EU. Študije primerov kažejo, da bi lahko javni sektor z nabavo odprtokodne programske opreme, namesto lastniške programske opreme, zmanjšal skupne stroške lastništva, preprečil vezanost na ponudnika in posledično povečal svojo digitalno avtonomijo. Študija obsega številna konkretna priporočila za doseganje digitalne avtonomije javnega sektorja, odprtost raziskav in inovacij za evropsko rast ter digitalizirano in notranje konkurenčno industrijo. Dolgoročno se lahko izsledki študije uporabijo za krepitev odprto kodne dimenzije ter razvoj prihodnjih politik na področju programske in strojne opreme za industrijo EU.«

Na koncu pa tudi ne smemo pozabiti, da je Evropska komisija sprejela Odprtokodno strategijo za 2020-2023⁵

Zahvaljujemo se vam za odgovor na podano pobudo.

S spoštovanjem,

Mreža nevladnih organizacij za vključujočo informacijsko družbo
Delovna skupina za prosto programje in storitve

Predsedujoči delovni skupini Matija Šuklje (Društvo uporabnikov Linuxa Slovenije – LUGOS)

Namestnik predsednika delovne skupine Kristijan Tkalec (Društvo Rampa, društvo za krepitev potencialov mladih na področju znanosti, umetnosti in tehnologije)

4 The impact of Open Source Software and Hardware on technological independence, competitiveness and innovation in the EU economy <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/study-about-impact-open-source-software-and-hardware-technological-independence-competitiveness-and>

5 (European Commission) Open Source Software Strategy 2020-2023: Think Open. Dostopno prek https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/en_ec_open_source_strategy_2020-2023.pdf